

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . Din 50.— mesečno Din 5.—
za pol leta . . „ 25.— za inozemstvo „ 80.—

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Oglasi se računajo po tarifu. — Poštno-čkovni račun št. 13.236.

Odkod zastoj?

V naši državi se povojne razmere ne urejujejo tako hitro, kakor bi želeli in kakor smo pričakovali. Tako v političnem kakor v narodno-gospodarskem življenju opazamo in občutimo neko stagnacijo, ki je vzrok, da se ne pomaknemo naprej.

Res je sicer, da smo se iz prvih povojnih stisk izmotali za precejšen korak kljub raznim notranjepolitičnim in zunanjepolitičnim zapletljajem, vidimo pa, da bi bilo spričo bogatosti naravnih zakladov naše države lahko marsikaj boljše, ako bi vodilni politiki ne imeli pred očmi toliko strankarskih, kakor pa splošnih ljudskih koristi.

Že ob porodu Jugoslavije, ko bi bila potrebna popolna koncentracija vseh naših umstvenih in gospodarskih sil za ustvaritev solidnega, trdnega temelja države, niso imeli politični voditelji tako ene kakor druge stranke večje skrbi, kakor skrbi, svoji stranki zagotoviti večalimanj prevladujoči vpliv na potek državnih poslov.

Tekmovanje za strankarsko premoč je absorbiralo vse moči, država in ž njo vse prebivalstvo pa sta trpela občutno škodo. Lov za volileci je bil vodilni motiv raznih politikov in greh, ki so ga ž njim zakrivil, se nam že bridko maščuje.

Ali naj pomislimo morebiti samo na to, da imamo n. pr. krasno morsko obal, da pa ta morska obal ni niti zvezana z železnicami z zaledjem? Ali naj omenimo, da se naše industrije in naših naravnih zakladov polasča polagoma tuji kapital in da kljub povprečno majhni obljudenosti naše države in ob sorazmerno bogatih naravnih zakladih narašča brezposelnost v državi, ki je pretežno agrarna in v kateri bi mogla imeti katerasikoli industrija lepo bodočnost, če bi poznali več smisla in smotrenosti pri reševanju naših potreb? To je samo nekaj vprašanj, koliko pa je še drugih, ki niso nič manj pereča!

In ne bo zlepa boljše, dokler bodo politični voditelji poznali samo stranko, ne pa splošnosti. Dokler bo usmerjeno vse delo političnih voditeljev samo za pridobivanjem novih pristašev ne s pametnim ustvarjajočim delom, ampak z izrabljanjem raznih pozicij, ki jih zavzemajo strankini pristaši v javnem življenju, ter z demagoštvom, se naš državni voz ne bo zlepa premaknil iz blata, v katerem tiči.

Salus rei publicae, suprema lex! Blagor ljudstva oz. države, bodi najvišji zakon, so rekli stari Rim-

ljani. Tega zakona danes ne pozna-
jo naši politiki, njim ni mar za
ljudski blagor, pač pa skrb za last-
no bodočnost.

Podrediti tudi osebne ali stran-
karske interese splošnim koristim v
slučaju potrebe, bi moralo biti vo-
dilno načelo vseh poštenih politi-
kov, ki imajo kaj čuta odgovornosti
napram narodu, državi in zgodovini.

V zadnjih letih našega državne-
ga življenja smo imeli nešteto krat
priliko opaziti, kako se zanemarija
zakonodajno delo pri nas. Pri vsem
»fortvuršljanju« je zares velik ču-
dež, da je sploh še tako, kakor je.
Povsod drugod se zakonodajnemu
delu posveča največja pažnja, pri
nas pa se motri vsaka stvar samo
s stališča, ali bi se ne dal skovati iz
nje kak strankarsko-politični kapi-
tal.

Treba nam je pogledati samo na-
šo SLS! Priznavamo, da njeni eks-
ponenti porabijo mnogo moči, pa-
pirja in tiskarskega črnila, kažejo
mного razboritosti, toda vse to ima
samo en cilj, ojačiti stranko, obdr-
žati volilce v svojih rokah, in če več
ne, vsaj ostati na dosedanjih pozi-
cijah. To je edini cilj, — čez vse
drugo pa lahko pride vesoljni po-
top. Premotrivano s tega stališča,
nam je tudi demagoštvo, ki ga uga-
nja SLS v svojem časopisju in na
svojih shodih, umljivo.

Toda gospodje se bodo vračuna-
li. Demagoštvo more doseči pač
trenutne uspehe, je pa lahko dvore-
zen meč. Ljudje se puste samo ne-
koliko časa pitati s frazami in ob-
ljubami, potem pa zahtevajo kaj po-
zitivnega. Tudi lačnega otroka boš
potolažil za trenutek z obljubo na
velik bel kos kruha, če mu pa ga ne
boš dal ob pravem času, bo jok še
večji in razočaranje še hujše. Ljud-
ske množice se puste mnogokrat po-
tolažiti z obljubami, kadar pa se
jim bodo odprle oči, tedaj bodo spo-
znale, da so bile samo slepo orodje
v rokah svojih voditeljev, in takrat
bo obračun težak. Ljudje hočejo
imeti nekaj, kar se vidi in občuti,
velik in izdaten kos kruha in to je
vse.

Dobili pa ga ne bodo prej, do-
kler bodo politiki tekmovali samo v
tem, na kak način bi prisleparili za-
upanje ljudstva, tekmovali ne v po-
zitivnem delu za ljudske koristi,
pač pa v grdenju in blatenju vsega,
četudi marsikaj dobrega, kar nare-
di nasprotnik.

Če se naše razmere niso še kon-
solidirale tako, kakor želimo, so kri-
vi samo te vrste politiki!

Česa nam je treba?

Star pregovor pravi, da ni pa-
ragrafa, ki bi se ne dal drugače tol-
mačiti in uporabiti, kakor bi se
moral po svojem namenu in zmislu.
Nekateri govore odkrito, da so za-
koni samo zato tu, da se ne izvršu-
jejo ali pa, da se uporabljajo samo
proti tistim, ki nimajo primernih
sredstev, da bi se jim izognili. Člo-

veka, ki se zna spretno in skrbno
izogibati izvrševanju zakonov, sma-
trajo dandanes za prebrisane in
v današnji moderni družbi vživa
celo nekaj ugled in spoštovanje ter
zbuja zavist.

Zakoni niso pisani za posamez-
nike, ampak radi dobrobiti človeške
družbe, da jo varujejo pred škod-

ljivimi izrastki in pospešujejo nje-
no splošno blaginjo. Zato je v inte-
resu splošnosti, da se zakoni točno
izvajajo tako, kakor so pisani in da
se spoštovanje napram zakonu ne
zahteva samo od malega človeka,
ampak tudi od velikega, ki ima po
svojem socialnem položaju več mož-
nosti, da se izogiba dolžnostim na-
pram splošnosti.

Splošna morala je med vojno in
v povojnih letih veliko trpela in
skoro bi rekli, da je pomanjkanje
čuta odgovornosti napram splošno-
sti v višjih družabnih slojih veliko
bolj razvito kakor pa v nižjih pla-
steh. Brezdvomno je, da so ravno
slabi zgledi onih, ki bi morali biti
po svoji izobrazbi in po svojem so-
cialnem položaju prvi varuhi zako-
nitosti, slabo vplivali na množice in
da so ravno ti ljudje največ krivi,
ako propada v splošnosti vera v po-
trebo poštenosti ter pridobiva goli
egoistični materializem v vedno
širših krogih čimdalje več tal.

Posledica tega je razkroj vseh
moralnih temeljev človeške družbe,
posledica tega je dejstvo, da se
čimdalje bolj izgublja v tej družbi
zavest, da nima človek kot socialno
bitje samo dolžnosti napram sebi,
ampak tudi napram svoji okolici.

Kdor hoče pomagati človeški
družbi in s tem tudi organizmu, v

katerem živi, mora skrbeti pred-
vsem, da se zakoni tega organizma
izvršujejo tako, kakor ta organizem
zahteva. Ljudstvo mora dobiti zo-
pet zaupanje v moč zakona, dobilo
pa ga bo samo tedaj, ako bo tudi
videlo, da ga izpolnjujejo v prvi
vrsti oni, ki so poklicani za njegove
čuvarje.

Zakonodaja v naši državi še ni
popolna, še manj popolna pa je nje-
na eksekutiva. In zadnje je ravno
tisto zlo, ki je eno glavnih vzrokov
nezadovoljnosti množic. Ne misli-
mo pri tem na kako gotovo stranko,
lopovi in nepoštenjaki imajo pov-
sod svoj dom, kjer jim curlja zlato
v njihovo egoistično bisago.

Dajte zakonom tisto veljavo, ki
jo morajo imeti, izkazujte jim tisto
spoštovanje, ki jim gre, skrbite, da
se bodo izvrševali tako zgoraj, ka-
kor spodaj, pa boste videli, kako
hitro bomo prišli na čisto z vsemi
političnimi, socialnimi in gospodar-
skimi problemi, ki nas nereseni
duše.

Točno izvrševanje zakonov od
ene kakor druge strani, nam je v
prvi vrsti potrebno, ako nočemo,
da zaidemo v kaos, iz katerega ne
bi bilo izhoda, ali pa k večjemu
samo z velikimi nepreglednimi
žrtvami.

Opozicijski blok in Stjepan Radič.

Zagrebski „Obzor“ je objavil 8.
t. m. članek, ki ga radi zanimivih iz-
vajanj navajamo v naslednjem. „Ob-
zor“, ki je opozicijsko glasilo,
piše:

„Brzjavka Davidoviča in Koro-
šca, poslana kralju na Bled in v ka-
teri se zahteva sklicanje parlamenta,
ne bo imela vpliva iz istih razlogov,
radi katerih tudi dosedaj akcija opo-
zijskega bloka ni imela pozitivnih
uspehov.

Kaj bi se dogodilo, ako bi kralj
ugodil želji opozicijskega bloka? Pa-
šič in Pribičević bi prišla pred
parlament in ako bi zastopniki HRSS
sodelovali v parlamentarnem delu,
bi bil Pašič preglasovan ter bi podal
ostavko. Ali bi dobil Davidovič po-
tem mandat za sestavo vlade? Do-
bil bi ga v onem slučaju, ko bi mo-
gel kroni pokazati, da ima v parla-
mentu za delo sposobno večino. Mi
smo vsi čas prošle krize opozar-
jali na to glavno težkočo, ki je one-
mogočala opoziciji končno vreči
Pašiča in prevzeti oblast v roke, a
danes so te težkoče za opozicijo še
večje. Težkoča leži v tem, ker Ra-
dič ni hotel menjati svoje politike,
ker je pristal samo na to, da skupno
ruši Pašiča, ni pa pristal na to, da
prevzame skupno z opozicijo odgo-
vornost za vlado. HRSS je prišla v
parlament iz taktičnih in ne iz poli-
tičnih razlogov, da zruši Pašiča, da
doveče Davidoviča na vlado, ako
mogoče, brez obveznosti s svoje
strani, in da čimbolj pospeši volitve
za parlament. Ker ni uspelo vreči
Pašiča in dobiti razpis volitev, se
Radič oddaljuje od opozicije in iz-
recno naglašja, da gre svojo pot.

Radičeve izjave v času krize in
zlasti dejstvo, da ni izročil svojih po-
oblastil, so bile sigurne znak, da Ra-
dič ne veruje mnogo v uspeh opozi-
cije in da mu tudi mnogo ni bilo na
uspehu, ako ne more doseči novih
volitev. Radič je v času svojega bi-
vanja na Dunaju po malem, toda po-
polnoma jasno revidiral svoje stali-
šče glede mednarodne politike. Ne
da bi prekinil popolnoma svojih sim-
patij za angleške laboriste in franco-
sko levico, vendar prehaja polagoma
na levo in vedno bolj naglašja svoje
simpatije za rusko kmetско gibanje,
med tem ko sam odločno nastopa
proti kmetškemu gibanju, ki ima svoj
sedež v Pragi in ga vodi Švehla in
kateremu je cilj organizirati kmete v
srednji Evropi v zeleni internacio-
nali. Radič ne da mnogo na mini-
stra Švehla in njegove akcije ter te-
ga tudi ne taji, tem več ozornosti na
posveča kmetiski internacionali, ki
se pod egido sovjetov organizira v
Moskvi. Radič je od nekdaj bil iskren
in on nikdar ne taji svojih antipatij in
simpatij, tudi takrat ne, kadar jih
menja.

Radič je vstopil s precejšnjo
skepsjo v krog opozicije in preko vo-
lje pristal na prihod HRSS v Bel-
grad. Vendar pa je to storil — po
lastni izjavi — zato, da bi mu v Ev-
ropi ne očitali, da niti poskušal ni,
doseči sporazum v parlamentu. Se-
daj ko ta poskus ni uspel, se smatra
Radič rešenega vseh ozirov in ob-
veznosti ter popolnoma svobodnih
rok v svoji politiki.

Ko je Radič zvedel, da Davido-
vič ni dobil vlade, je takoj v svojih
izjavah nastopil najostrejšo, naglašja-
joč, da bo sedaj za HRSS glavno

vprašanje: republika ali monarhija. Takoj za tem je izjavil v „Slobodnem Domu“, da bo v bodoče politično sodeloval samo z republikanskimi strankami. Ker je vsa opozicija razen HRSS, včevši tudi Hrvatsko zajednico in zemljoradnike, monarhistična, je to sporočilo bilo že prva dosti jasna odpoved sodelovanja z opozicijo, ako se ona ne postavi na republikansko stališče. Ko je opozicija po odgoditvi parlamenta izdala manifest, je HRSS odrekla svoje podpise ter odšla iz Belgrada baje zato, ker je Davidovič onemogočil formiranje konventa. Tako se je HRSS jasno ločila od opozicijskega bloka, ki nastopa sedaj samostojno v svoji akciji brez sodelovanja HRSS. Ker je Radič iskren in poln temperamenta, ni mogel zamolčati svojega mnenja o opoziciji, ki ji je prebral lekcijo, ki se v „Slobodnem Domu“ glasi tako-le: „Hvala tudi našim prijateljem iz opozicijskega bloka za njihovo plahost in nesigurnost. Kaj jim koristi njihov um in vsa njihova poštenost, ko se ne upajo niti poklekniti niti zravhati se? Caredvorci niso, da bi klečali, a republikanci niso, da bi se zravnali. Mi vidimo v njih, kaj bi bilo z nami, da bi po nesreči samo za trenutek šli po njihovi sledi.“ To je popolnoma jasn odgovor na ono, javnosti do sedaj nerazumljivo postopanje Radiča, ki je vsakokrat, ko je izgledalo, da bi Davidovič mogel dobiti mandat, dal potem kako radikalno izjavo ali proglas, ki je pokvaril vse kombinacije opozicijskega bloka. Sedaj je jasno, da Radič niti za trenutek ni hotel iti po sledi opozicijskega bloka, t. j. zapustiti republikanstvo, ki ga smatra za temelj vse svoje politike. Vsekakor on sodi, da bo tudi med Srbi našel za republikansko idejo zadostno število pristašev ter smatra, da morejo biti pristaši HRSS samo republikanci, ne glede na to, ali so Srbi, Hrvati ali Nemci.

Radič izreka nado, da bodo pri bodočih volitvah srbski kmetski republikanci obračunali tako s svojo gospodo, kakor je obračunal on med Hrvati pri zadnjih volitvah.

Zakaj je postal Radič tako intranzigent, zakaj zapuščja opozicijo, in gre svojo pot, postavljajoč republikanstvo kot *conditio sine qua non*? Vemo, da je HRSS bila v vprašanju republike doslej primeroma tolerantna, da je pravzaprav zahtevala republikansko ustavo, a ne državno obliko. Vemo iz Radičevih javnih izjav, da ni imel ničesar proti monarhiji kot skupni ustanovi Srbov, Hrvatov in Slovencev, v kolikor bi imeli Hrvatje v notranjosti tega okvira pravico do samoodločbe. S takimi dispozicijami je došel Radič iz Londona in HRSS je v početku krize

bila v tem vprašanju zelo oportunistična. Ko akcija opozicije ni uspela, a uspeti ni mogla vsled Radičevega postopanja, je Radič namesto, da bi še z večjim elanom rušil Pašiča in Pribičevića in da bi se čim bolj zvezal z opozicijo, pričel se odmikati od opozicije, naglašajoč republikanstvo, da si ve, da mu opozicija na tem terenu ne more slediti, radi česar tudi napoveduje, da gre svojo pot.

Radič smatra, da je monarhizem kriv vsemu neuspehu in zaključuje, da je treba radi tega najprej pomagati republikanski ideji do večine v narodu. S tem se Radič vedoma in zavestno odvraca od monarhistične opozicije, ki se v to vprašanje ni vtikala, upajoč v evolucijo HRSS.

Zakaj je Radič zavzel to stališče? Zdi se nam, da je to vpliv mednarodne politike, zlasti padec Poincarreja in namen Herriota, priznati de jure sovjetsko Rusijo. Spričo dogodkov v Grški, Rumunski in Albaniji sodi Radič, da se menja položaj v vsej Evropi v korist republikanizma. Z druge strani pa mu odvarja poziv sovjetske kmetske internacionale nove daljne perspektive, v katerih vidi ustvarjen mesijanizem Dostojevskega, Tolstoja in Lenina. Zato popolnoma jasno pravi, da bo HRSS pristopila k moskovski kmetski internacionali, a dr. Maček misli, da je v Rusiji došla doba konstruktivnega dela kmetov, ki osredotočujejo v sebi tako delo kakor kapital. Kakor se je nekdaj Radič z vsem optimizmom zanašal na Wilsona in Hardinga, a kasneje na Lloyd Georgea in Mac Donalda, tako se danes zanaša na veliko kmetsko internacionalo, ki bo iz Moskve gosodovala vsemu svetu, a Hrvatom prinesla mir in pravico. Iz te psihološke dispozicije izhajajo sklepi Radičevi, ki bodo sprejeti od HRSS pomenjati konec kooperacije med opozicijo in Radičem in ki obenem morejo pomeniti zmago Pašiča in Pribičevića. To danes ve tudi Radič, toda on je tako siguran svoje končne zmage, da ga ta realna dejstva sedanjosti niti najmanj ne ovirajo.

Ako bo ta moskovska kmetsko-republikanska orientacija prevladala v vrstah HRSS, kar še ni gotovo, ker vidimo, da obstoji še vedno namera HRSS, sodelovati v parlamentu, potem se hrvatska politika nahaja na usodnem razpotju, ki je znatno važnejše, kakor pa trenutna taktika. St. Radič je odpotoval v Moskvo, kjer se ima baje sestati s Čičerinom. Vsekakor se bodo šele po povratku iz Moskve ustvarili definitivni sklepi. Vse to so tako važne stvari, da bodo morale naše politične stranke in zlasti opozicijski blok čimprej priti na čisto in z ozirom na to uravnati svojo politiko.“

Poravnajte naročnino!

Marko Vovčok:

Odkup.

1.

Pripovedovat vam hočem o Jakobu Harčenku, kakšne nepravilike je pretrpel v Hmelincih, ko se je ženil pri Kohanovi.

Pridem ž njim v nedeljo pod to vas. Solnce je že nizko. Moj mladič je začel zaostajati kakor vidim. Opažam molčeč, opažam: postal je mladenič popolnoma drug človek. Vso pot je bil zgovoren in vesel, klopotal je kakor mestni zvon, a sedaj je bil, kakor da bi imel usta polna vode. Še obrvi je zgubančil in glavo povesil.

— Kaj si se, — pravim, — Jakob upognil kakor meh pod vetrom? Ali si se utrudil?

— Ne, — se odreže in gre nemo dalje.

— Kaj ti je, — mu rečem, — Jakob? Prej si hitel kakor vetrov oče, a sedaj si začel nekaj zaostajati?

Medtem prideva na višino, ne ravno veliko; z nje so se videli Hmelinci... vas kakor na dlani.

— Oddahnimo se, — pravim.

Sedeva. Gleda moj Jakob v vas, oči so se mu razširile. Gledam tudi

jaz. Vse sami znani kraji, hiše in vrtovi. Krasna vas, treba samo, da jo vidite! Cerkev je visoka in se dviga iz zelenja. Hišice so skrite med zelenimi vrtovi. Krasno, da se ne more povedati!

Sediva in gledava. Ljudje, ki so stali v gruči na vasi, so se drug za drugim razšli. Brbljali sta še dve ženi, razstajali se in se zopet sestajali, mahali z rokami, kakor da bi mlatili fižol. Da ni stopil iz hiše mož, se ne bi niti do jutra razšli. V vasi se je vse umirilo, samo tupa-tam zazveni okno in skoči skozi vrata uren mladenič.

— Dosti je, pojdiva! — izpregovori Jakob, kakor da ga je nekaj zbudilo. — Pozno je že.

Takoj nato prebledi.

— To je zlo! — rečem.

— Kakšno zlo, ded?

— Da je tebe tako prišlo, Jakob! Odšel si z doma zdrav in vesel, pel si in govoril, naenkrat pa postaneš, kakor da so te oparili z vrelo vodo! Ali si morebiti zgubil denarje?

Prime se za čepico:

— Denarji so tu! — pravi.

— Denar imaš in dekle te čaka, ti pa si, kakor da bi te tlačili v jarem!

Razpust ljubljanskega občinskega sveta.

Vlada je razpustila ljubljanski občinski svet. V ljubljanskem občinskem svetu je imela večino koalicijski komunistov, eseslovcev in socialistov. O gospodarstvu te večine so se čule tekom časa različne sodbje, toda zdi se, da je za vlado tvorilo glavni vzrok za razpust občinskega sveta dejstvo, da so na vodstvo občinskih poslov imeli glavni vpliv komunisti, ki jim je po objavi zakona o zaščiti države takozvana Zveza delovnega ljudstva dala možnost, da so se pod njenim varstvom v Ljubljani politično na novo organizirali in reorganizirali.

Nam razpusti avtonomnih občinskih zastopov od strani vlade niso simpatični, ker se z njimi kršijo zakonite samoupravne pravice ljudstva. Ako je ljubljansko prebivalstvo izvolilo komuniste, socialiste in gospodo iz Jugoslovanske tiskarne za mestne očete, je to storilo po svoji lastni volji in naj za ta svoj korak tudi nosi posledice. Res je sicer, da dosedanja magistratna večina ni predstavljala večine ljubljanskega prebivalstva, ker ji je omogočil do premoči v občinskem svetu samo famozni volilni zakon, toda kar je za enega pravo, mora biti tudi za drugega zdravo. Kakršno si kdo juho skuha, tako naj tudi pojé.

Ne zanikamo, da je v gotovih slučajih gospodarstvo z občinskimi komisariji in gerenti potrebno in opravičljivo, toda z razpustom občinskega sveta se je njena večina znebila odgovornosti, ki si jo je nprtila in to je tisto, za kar pravzaprav gre.

Večina v ljubljanskem občinskem svetu ni izpolnila tega, kar je obljubovala v svojem obširnem programu, ki ga je objavila pred volitvami. Danes ima izgovor, da ji je izpolnitev tega programa onemogočil razpust občinskega sveta. Res je sicer, da bi tega programa nikdar izvesti ne mogla, ker je bil izdelan in preračunan z ozirom na

instinkte volilnih množic, zato pa ji je na drugi strani razpust bil ravno dobrodošel, četudi ji je prekrizal nekatere strankarsko-politične načrte.

To je samo nekaj misli, ki jih tem lažje izrečemo, ker nismo prizadeti niti na eni strani, niti na drugi strani. Reči pa moramo h koncu, da večina ljubljanskega občinskega sveta ni pokazala s svojim delom nobene izredno sposobne komunalne politike. Delala je iste grehe, ki jih je ob volitvah očitala prejšnjim občinskim svetom, strankarsko pristaštvo je pri njenih sklepih igralo odločujočo vlogo, kar se pa tiče njenih finančno-upravnih možnosti, pa moramo reči, da je bila edina njena učenost ta, da je zviševala mestne davščine. Seveda je res, da je najenostavnejše pokrivati deficite s poviševanjem davščin, toda tak način reševanja finančnih vprašanj ni nobena nova iznajdba, radi katere bi se morali navduševati za večino razpuščenega ljubljanskega občinskega sveta. Poleg državnega davčnega vijaka je ljubljanske občane hudo pritisnil tudi občinski davčni vijak, kar seveda ni moglo ostati brez zlih vplivov na življenske razmere ljubljanskega prebivalstva. Ljubljana, ki je nekdaj slovela kot eno najcenejših mest, kar se tiče življenskih potrebščin, tekmuje v draginji z drugimi znatno večjimi in bogatejšimi mesti, za katerimi v tem pogledu nič ne zaostaja. To je dejstvo, ki se ne more utajiti.

Koliko časa bo vladal na ljubljanskem magistratu vladni komisar, danes še ne vemo. V kolikor nam je njegovo gerentstvo tudi nesimpatično s stališča demokratičnosti in varstva avtonomnih pravic ljubljanskega mesta, vendar pa menimo, da se je ljubljansko prebivalstvo z razpustom občinskega sveta znebilo tudi bojazni pred novimi občinskimi davščinami, kar je precejšnje tolažilo.

Politični pregled.

Davidovičev proglas.

Poleg drugih strank je tudi Davidovičeva demokratska stranka izdala proglas na svoje volilce. Ta proglas navaja zgodovino zadnje krize, končno pa zagotavlja, da ostane Davidovičeva demokratska stranka odločno pri svojem programu državnega in narodnega edinstva. Nadaljevati hoče politiko prijateljstva in sporazuma, na podlagi katerega bo zagotovljeno pravo edinstvo. Davidovič hoče biti veren čuvar polit. in državljanskih pravic, branitelj parlamentarizma in narodne suverenitete. Davidovič

protestira v proglasu proti zaključku skupščinskega zasedanja v trenutku, ko je opozicijski blok dobil večino v skupščini ter zahteva, da se skliče narodna skupščina na izredno zasedanje.

Preosnova vlade.

Sedanja vlada nacionalnega bloka se bo delno preosnovala ter se bodo nekatera ministrska mesta zasedla z novimi osebami. Minister za vere Voja Janjič je že podal ostavko, katero je motiviral s tem, da finančni odbor ni odobril njegovega predloga glede nujnosti draginjskih doklad za duhovnike. Po

Niti dihnili ni iz ust.

— Prenočila bova skupaj pri starem Kohanu, — mu rečem.

— Kakor vas je volja, — odgovori.

Razsrdil sem se na to.

— Daj, daj, — pravim, — Jakob, govori pošteno! Kaj zineš samo kako besedico? Ako mi takoj ne zupaš svojih stisk, nisem ti več Javtuh Tovstodub! Niti na svatbo me ne vabi, ne grem!

Nato prične Jakob:

— Kaj naj mi bo, — pravi, — ded, denar? Ali me bodo pa tudi osvobodili?

— Zakaj si bratec tako žalosten? Zakaj bi te ne osvobodili? Če imaš denar, se moreš tudi odkupiti.*

— In če gospa ne bo hotela?

— A zakaj ne bi hotela ta tvoja gospa? Ali si že kje videl tako gospo, da bi ji ne bil denar ljub? Meni se — pravim — to še ni pripetilo; jaz ne poznam take gospe.

— Ded, ona ga čisto gotovo s košom meri.

— Pojdi, pojdi, — pravim, — ne meri denarja s košom. Ta gospoda

* Povest se godi v času, ko so bili kmetje v Rusiji še nesvobodni in tlačani graščakov.

je na denar ravnotako lakomna kakor cigan na maslo, bratec moj! Njim bo vedno do sodnjega dne premalo! Ne boj se, šel bom s teboj k gospej. Take gospe še nismo videli. Ti se pokloni staremu...

— On mi je že rekel: »Kmetu ne dam svoje hčere, naj gre raje v samostan!« In kar je Kohan rekel, to tudi bo. To ve vsak otrok.

— No, videli bomo, kako bo, — pravim; — ni več daleč. Že se hiša beli!...

2.

Greva po cesti. Videla sva že z drugega konca, da je v hiši svetlo. Prideva in jaz potrkam. Na dvorišču zalajajo psi, nekdo odpre okno, ali kakor da bi nič ne videl, je izginil in postalo je popolnoma temno. Zaškrpala so vrata in iz hiše je stopila Kohanova Marta.

Kakšno dekle je bila ona tedaj! Mlada in rdeča kakor makov cvet. Okrašena s cvetjem, z rdečim ovrtnikom, izvezeno srajčko, v čevljičkih... No, dekletce kakor zvezdica! Prišla je s svetilko, pogledala mene in Jakoba.

— Oj ded, — pravi, — ali ste vi? In vidite, ne jaz, ampak Jakob ji je skoraj zbil svetilko iz rok.

ostavki ministra Janjčiča je pričakovati, da bo Pašič nadaljeval z rekonstrukcijo vlade v smislu obljube, ki jo je dal radikalskemu poslanskemu klubu. Odstopiti nameravata tudi Kojič in Simonovič. Baje se bo izvedla rekonstrukcija vlade že prihodnje dni. Pašič bo odpotoval prihodnje dni na Bled, kjer izroči kralju v podpis ukaz o imenovanju novih ministrov.

Dogodki v Sloveniji.

V političnih krogih so zbudili mnogo pozornosti dogodki v Sloveniji, zlasti v Trbovljah. Spopad med orjunaši in komunisti v Trbovljah, ki je veljal osem človeških življenj, skušajo razne stranke izrabi za svoje politične namene. Opozicijski blok je z Davidovičem na čelu seveda skušal naprtiti odgovornost za dogodke v Trbovljah sedanji vladi.

Poslanske dnevnice.

Včeraj se je vršila seja sekcije administrativnega odbora, na kateri je predsednik Jovanovič sekcijo obvestil, da so se pravniški krogi izjavili proti temu, da poslanci dobivajo dnevnice. Danes je bila seja administrativnega odbora.

Mala antanta. Konferenca državnikov male antante bo 7. in 8. julija v Pragi.

Albanija. V Albaniji so v bojih proti tiranski vladi zmagali vstasi. Člani dosedanjega kabineta Vroni so pobegnili v Italijo, v Valoni pa se je formirala začasna vlada v ob-

liki administrativne komisije, ki ji stoji na čelu škof iz Korče, Van Noli. Njemu stojita ob strani dva delegata.

Amerika. Med Ameriko in Japonsko vlada velika napetost, ker je ameriška vlada prepovedala naseljevanje Japoncev v Ameriki. Japonci so sedaj odgovorili na to prepoved z bojkotom ameriškega blaga in ni izključeno, da pride med Zedinjenimi državami in Japonsko do resnega konflikta radi tega.

Francija. Nova francoska vlada je bila v Binkoštih sestavljena ter ji načeluje bivši finančni minister Marchal. Vlada je sestavljena takole: Marchal, ministrsko predsedstvo in finance; Lefebvre, zunanje zadeve; Selves, notranje zadeve; Magimot, vojno; Tardieu, pravdo; Serry, mornarico; Fabri, kolonije; Le Troquer, javna dela; Jordan, ministrstvo dela; Capus, poljedelstvo; Landru, prosveto; Flandin, trgovino. Novi vladi, ki predstavlja nadaljevanje Poincaréjeve vlade, pa je francoski parlament izrekel nezaupnico. Z ozirom na to je predsednik republike Millerand odstopil.

Romunija. Vesti o vstaji v Romuniji, ki so bile prejšnji teden razširjene, so se izkazale kot neresnične. Res pa je, da je splošen položaj v Romuniji zelo napet in da stoji Bratianova vlada pred padcem.

Italija. Povodom adresne debate v italijanskem parlamentu je glasovalo za zaupnico Mussolinijevi vladi 361, proti pa 107 poslancev.

Politične vesti.

+ **Radič v Moskvi.** Stjepan Radič je pred dnevi odpotoval z Dunaja preko Berlina v Moskvo s sovjetskimi potnim listom. Zagrebški „Hrvat“ je poročal, da je Stjepan Radič odpotoval v Moskvo na izrečni poziv ljudskega komisarja za zunanje zadeve Čičerina. To potovanje da je treba spravljati v zvezo z informacijami, ki jih želi ruski komisarijat za zunanje zadeve dobiti od zastopnika hrvatskega naroda z ozirom na predstoječo mednarodno konferenco. Čičerin je baje že ponovno izrazil željo za sestanek s Stjepanom Radičem.

+ **Radič o svojih prijateljih v opozicijskem bloku.** V zadnjem „Slobodnem domu“ piše Stjepan Radič med drugimi: Hvala našim prijateljem iz opozicijskega bloka za njihovo plahost in nesigurnost. Kaj jim zdaj koristi ves njihov um in vse njihovo poštenje, ko se ne upajo niti poklekniti niti vzravhati se! Carodvorci niso, da bi klečali, republikanci pa tudi ne, da bi se vzravnali. V njih mi vidimo, kaj bi bilo iz nas, da smo po nesreči le minuto stopali po njihovi sledi.“ — Dr. Koroščevo ča-

sonisje seveda take zafrkacije svoje-ga zaveznika tiho požira. Kaj pa naj tudi reče?

+ **Razpad opozicijskega bloka.** Nekateri listi poročajo, da se radičevci pripravljajo, da zapuste opozicijski blok in da bo Radičeva stranka nastopila samostojno pot. S tem spravljajo v zvezo Radičevo potovanje v Moskvo in njegove izjave v „Slobodnem domu“, da more sodelovati le z republikanskimi strankami.

+ **Zakon o zaščiti države in Radič.** Po časopisnih vesteh, se je na zadnjih sejah ministrskega sveta razpravljalo tudi o možnosti uporabe zakona o zaščiti države proti Radičevi stranki. Uporaba tega zakona bi pomenjala razpust te stranke, kakor se je zgodilo svoječasnno s komunistično. Da bi vlada sprejela že kake tozadevne sklepe, za katere se zavzemajo zlasti samostojni demokrati, doslej še ni znano.

+ **Ostavka ministra za vere dr. Janjčiča** je dala „Slovencu“ povod, da je zapisal o njem, da je g. Janjčič „tipičen predstavnik korupcije in nasilja ter ljubljene in dober prijatelj

Rade Pašiča.“ Ako pomislimo, da je znano, kako pogosto je dr. Korošec hodil na črno kavo k dr. Janjčiču, ki je bil tudi posredovatelj radikalne stranke pri sklepanju Markovega protokola, se moramo začudeni vprašati, kako to, da je „Slovenec“ šele sedaj spoznal tipičnega predstavnika korupcije?

+ **Razpust narodne skupščine.** Po zadnjih vesteh iz Belgrada ni izključeno, da bo narodna skupščina sklicana prve dni prihodnjega meseca na izredno zasedanje, na katerem

bi se prečital ukaz o razpustu narodne skupščine in razpisu novih volitev za mesec oktober.

+ **Kaj bo z dnevnici?** Danes se ima v Belgradu odločiti, kaj bo s poslanskimi dnevnici v času odreditve narodne skupščine. Bržkone ne bo nič, kar je edino prav. Nihče pa se ne čudi, da je našim ljudskim zastopnikom žal za njimi. Ljudje božji, ali ste že videli koga, ki bi se denarja branil? Menda ne, tudi med poslanci SLS ne!

Domače vesti.

— Nekateri p. n. gg. naročniki še niso poravnali naročnine za prvo polletje v znesku Din 25. Prosimo, naj to nemudoma store, da ne bomo prisiljeni ustaviti jim pošiljanje lista.

— Kdor potrebuje za pošiljanje naročnine poštne položnice, naj to sporoči upravi „Ljudskega tednika“, da mu jih pošlje.

— **Imenovanje velikih županov.** Kralj Aleksander je pretekli petek podpisal ukaz, s katerim so imenovani za velike župane v Ljubljani dr. Vilko Baltič, v Mariboru dr. Otmar Pirkmayer, v Zagrebu dr. Ivan Zuccon, v Karlovcu Mojsilović, v Osijeku pa Perković. Dosedanji veliki župan Šporn postane načelnik v ministrstvu notranjih del, veliki župan dr. Ploj pa je dodeljen reparacijski komisiji.

— **Razpust ljubljanskega občinskega sveta.** Dne 10. t. m. je vlada razpustila ljubljanski občinski svet. Za gerenta je imenovan dr. Viljem Krejči, odvetnik in predsednik „Rdečega križa“ v Ljubljani. Kakor pravi odlok vlade, je ljubljanski občinski svet razpuščen in sicer iz treh vzrokov: 1. Mestna občina, odnosno mestni magistrat se je geriral kot korporacija, za katero ni nobene nadrejene oblasti. 2. V mestnih podjetjih je nastala taka nedisciplina, da je ogrožala ljubljansko mesto, nje-ga javni mir in red. 3. V večini občinskega sveta so se pojavila strem-ljenja, ki so v nasprotju z zakonom o zaščiti države. Tako poročajo li-sti.

— **Razpust upravnega odbora ljubljanske mestne hranilnice.** Veliki župan je včeraj razpustil upravni odbor »Mestne hranilnice ljubljanske« in imenoval za vladnega komisarja veletržca g. Roberta Kollmanna.

— **Nameni sedanje vlade.** Včerajšnji „Narodni dnevnik“ poroča iz Belgrada, da so njegovemu dopisniku izjavili povodom vesti o razpustu ljubljanskega občinskega sveta nekateri člani vlade, da to ni poslednji akt te vrste. Ljubljanski občinski svet je bil razpuščen kot protidržavna in protinarodna ter izdajalska korporacija, ki je bila v službi onih,

ki so proti državi in vladi. V prihodnje lahko doleti ista usoda mesto Zagreb. Prepovedalo se bo časopisje, ki je defetistično in izdajalsko in ne samo proti državi in narodnemu edinstvu, temveč tudi proti obstoječemu družabnemu redu. V prvi vrsti se to tiče Nemcev, Madžarov in džemijeta. Prvi nadaljni akt vlade večjega obsega bi bil razpust HRSS in prepoved njenega časopisja. Vse to se bo izvedlo po natančnem programu. Vlada hoče pripraviti tla v narodu za slučaj, da pride do izrednega sklicanja skupščine.

— **Razpust mariborskega občinskega sveta.** „Slovenec“ trdi, da ima v kratkem slediti tudi razpust mariborskega občinskega sveta.

— **Prepovedani shodi.** Vlada je prepovedala vse shode v zadevi trboveljskih dogodkov.

— **Spomenik kralja Aleksandra v Domžalah.** Na binkoštno nedeljo popoldne se je vršilo na Slokarjevem vrtu v Domžalah odkritje spomenika kralja Aleksandra, prvega v Sloveniji. Spomenik je nabavil g. Andrej Slokar. Izgotovil ga je naš rojak, akademični kipar Tine Kos, doma iz Moravč.

— **Nova sekcija za trasiranje železnic.** Iz Belgrada poročajo, da je minister za promet podpisal akt, na podlagi katerega se ustanovi v najkrajšem času velika sekcija za trasiranje železniških prog na Hrvatskem in v Sloveniji — s sedežem v Ljubljani. Za šefa te sekcije je imenovan strokovnjak gos-pod inž. Dragoljub Dimitrijevič. — Sekcija ima nalogo, da nadaljuje lansko leto prekinjeno delo državnega trasiranja Klodič-Hrovat-Kavčičeve skupne proge, t. j. istočasne železniške zveze Kočevja in Črnomlja preko Lukovdola s postoječo progo Zagreb-Sušak (med Vrbovskim in Srpskimi Moravicami). — Med drugim se bo iztrasiralo tudi Bakar postaja-Bakar zaliv, Rogatec-Krapina-Golubovec, Krapina-Varaždin in proučilo še nekaj drugih študij.

— **Invalidski kongres Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot** se bo letos vršil v Ljubljani dne 15., 16. in 17. junija. To je kongres trpinov, ki so pred desetimi leti bili poslani na bojna polja polni nad in življenja, danes pa so zlomljeni ljudje, pohabljeni in je-tični. Ko bi se država, oziroma vlada — mnogo jih je že bilo po ujedinenju, — hotela pobrigati za te, ki so največ, takorekoč vse, žrtvovali, da ostane Jugoslavija, bi se tem revežem pač ne bilo trebalo zbirati

— Marta, lastavica moja! — je dihnul.

Medtem je prišel ven stari Kohan, za njim pa je stala Kohanka. Pozdravimo se.

— Ej, hčerka, — pravi, — dragi gosti žele v hišo, a ti stojiš tu. Pojdi dekle!

Spustil jo je skozi vrata.

Vstopiva tudi midva, pokloniva se in sedeva. Stari moli, da nato večerjamo. Mati in hčer hodita okoli mize ali okoli peči, a mi pogledavamo drug drugega in skušamo začeti razgovor.

Kohan... Vi ga gotovo še niste nikoli videli? Tega človeka so vsi spoštovali še iz mladega. Ko je bil še mladenič, je samo zatrepetal s črnimi obrvi in dekleta so venela ter norela; a sedaj, ko se je postal, samo pomiga s sivimi brki in umolkne vsa družina... Prvi človek v vasi je Kohan. Samo da ga vidite! Kaj naj bo vaša mestna gospoda? Poparjeni vrabci! A on je, vam rečem, visok, siv in brkat, v črni obleki, z rdečim pasom, sivo čapko, hoje prave kozaške, potomec onih davnih kozakov. Četudi se ž njim šališ, snameš, nehoti čapko pred njim. Ali hodi morebiti po vasi malo starih ljudi? Ne, enemu

se umakneš, drugega niti ne vidiš, njega pa kakor hetmana takoj opaziš. Tudi on se odkrije, bodisi malemu otroku, odkrije se in gre dalje. Oženil se je z Oksano, hčerjo starega Jakovenka, istotako iz dobre kozaške rodbine. Bila je dekle čisto, stasito, črnooko, prava kozakinja! Posedeli smo mi tamkaj in pogledali še drug drugega.

— Tako ti je, brat! — pravi Kohan.

— Tako je, brat! — pravim tudi jaz njemu.

Kohanka je prinesla večerjo in nas prično na to gostiti.

— Še kozarček, boter! — prosijo.

— Pot je dolga, — pravi Kohanka, — in hladen veter piha; gotovo ste se tudi utrudili.

— Ej, mati, — pravim, — kjer čaka ljubezen, do tja pot ni dolga.

In izpijem drugo čašo.

A stari reče Jakobu: — Kako je? Kaj je? Ali je vse v redu? Kako je z opravitki?

Jakob je bil, vidite, v Kijevu po opravkih, v kupčijskih zadevah. Nas gospoda pusti iti po svetu, treba jim samo odšteti dačo, kakršno pač odrede. Jakob je ravno letos dobro zaslužil. Zbral je, kolikor je mogel, ker je vedel zakaj, pa tudi mu-

dilo se mu je.

— Hvala Bogu, — pravi Jakob, pa izvleče denar iz čapke ter ga položi staremu pred oči. Za tem vstane, se pokloni in pogleda...

Starec samo z brkami migne.

— Denar, — pravi.

Jakob se zopet prikloni.

— Ves up polagam v vašo ljubezen in milost, oče!

Marta pogleda, popravi se, dvigne glavo kakor prepelica, pa posluša — niti ne diha. In mati, vidim, pogledava v nas s temnim očesom.

— Z Bogom! — pravim. — Jutri gremo k gospej, potem pa k vaši milosti s svati.

— Z Bogom! — reče stari. — Poizkusite srečo! Ako se odkupiš Jakob, boš moj zet, ako ne... volja božja! Kmetu ne dam svoje hčeri. Kakor sem rekel, tako bom tudi umrl. Ona je iz slavnega kozaškega rodu! Ali naj s svojo sivo glavo osramotim častni in dobri rod? Ali naj izpremenim kozaški običaj kakor pogan svojo židovsko vero? Ni nikogar na svetu nad kozaki!

Opri se je ob posteljo, zavrnil se je, oči so mu svetlikale, a glas donel; razjunačil se je, kakor da gre nad Turke!

— Ni, nikogar ni nad kozaki! Ni ga; kaj je treba še govoriti? — je rekla žena bolj potihoma, dvignivši glavo.

Moj deček je obledel, kakor platno; dekle pa je bilo kakor da ni pri sebi. Stoji kot da bi ne bila živa, in ne dvigne jasnih oči.

— Kaj on ni kozak? — rečem starima. — Naj Marta odgovori sama!

Marta ni ničesar rekla; zakrila si je oči z rokavcem in odšla iz sobe.

— Kaj bo torej, gospod brat? — ga zaprašam.

— Tako bo, kakor sem rekel. Pojdita h gospej, poizkusita srečo.

— In če vražja baba zahteva preveč?

— Četudi zahteva, ne skrbita za denar, jaz ga bom vama dal.

— No, hvala, brat! — pravim jaz. — Pravi kozak si, kakor vidim!

In dregnem svojega dečka, naj se dobro drži.

Postalo je veselejše. Pričnemo se dogovarjati, kako bomo vse ukrenili. Kohanka je odšla za hčerko. Sedeli sta nekje na vrtu in se razgovarjali. Mi ju tega večera nismo več videli.

(Dalje prih.)

na kongrese, vsaj na takšne ne, kakršni so sedaj in zahtevati to, kar je itak njihovega. Dajte vsaj skromno živeti še preostale dneve veselega življenja nam invalidom, voj-

nim vdovam in sirotam, to kličejo ti kongresi. In v znamenje tega kliča se vrši tudi letošnji kongres v Ljubljani. — U. V. I. Izvršni odbor, Ljubljana.

Gospodarstvo.

g Znižanje carine. Ministrski svet je na podlagi finančnega zakona za leto 1924, znižal nekatere postavke izvozne carine za 50 odstotkov. Nova izvozna carinska tarifa je stopila v veljavo dne 10. junija. Izvozna carina sedaj določa tele postavke: za pšenico 20 Din za 100 kg, za rž 20 Din, turščico 10 Din, ječmen 10 Din, oves 5 Din, fižol 25 Din, seno 2 Din. Carina za konje nad 3 leta stare je določena na 200 Din, za konje do treh let 100 Din, za konje za klanje 50 Din, živo govedo 40 Din, za zaklano govedo, dejano iz kože, carine prosto, za neodrito govedo 40 Din. Izvoz svinj do 70 kg je zabranjen, za svinje nad 70 kg znaša izvozna carina 200 Din od 100 kg, za zaklane svinje 100 Din, sveže in soljeno meso 50 Din. Masti in vsi mesni izdelki so carine prosti. Carina na kože ostane, kakor je sedaj s popustom na ovčje, kozje, jagnečje, jarčeve, konjske in svinjske kože. Za volnene krpe brez omejitve se plača 20 Din. Premog je brez carine. Okrogli igličasti les 30 Din, ostali les 10 Din, hrastov les in železniški pragi 15 Din (brez dajatve v naravi), oljnati plodovi in semena 100 Din. Stekleni odpadki, sveže in suhe sli-ve in med so prosti carine. Pšenična moka in zdrob 8 Din, živa perutnina 100 Din, zaklana perutnina 50 Din.

g Izvoz jaje iz naše države bo dosegel do konca leta, če ne bo kakih epidemij do

5000 vagonov, kar bi pomenilo približno 800 milijonov Din. V prvih treh mesecih je dosegel izvoz jaje 560 vagonov v vrednosti preko 147 milijonov dinarjev.

g Izvoz naših vin v Češkoslovaško. Češkoslovaški poslanik v Belgradu je obvestil našo vladu, da je češkoslovaška vlada odobrila dogovor z našo državo glede izvoza naših vin v Češkoslovaško republiko, in sicer brez kompenzacij.

g Izvoz ruskega žita. Rusija je od jeseni 1923 do 1. junija 1924, prodala v inozemstvo 170 milijonov pudov žita, t. j. 90% količine, ki jo je predvideval program, dalje 81 milijonov pudov rži. Dne 1. maja t. l. se je nahajalo v ruskih pristaniščih 183 milijonov pudov žita raznih vrst, pripravljenega za izvoz.

g Zlata pariteta srednjeevropskih držav. Naša kraljevina, 1 zlati dinar 15.82 papirnatih dinarjev; Avstrija, 1 zlata krona 14.400 papirnatih kron; Češkoslovaška, 1 zlata krona 6.82 pap. kron; Poljska, 1 zloty 1.800.000 pap. mark; Ogrska, 1 zlata krona 17.770 papirnatih kron; Romunija, 1 zlati lej 37.37 papirnatih lej; Italija, 1 zlata lira 4.35 papirnatih lir.

g Vrednost denarja dne 11. junija: V Curihu 100 Din 6.80 švic. frankov; na zagrebški borzi 1 dolar 83.30 do 84.30 Din.

Kongres invalidov.

Udruženje vojnih invalidov kraljevine SHS je sklicalo letos svoj kongres v Ljubljani na dan 15. junija t. l. Dospeli bodo delegati iz cele države, ki jih bo okoli 150, da bodo kot zastopniki včlanjenih vojnih žrtev sklenili in podali nadaljne direktive enotnemu vprašanju vojnih žrtev.

To vprašanje se nahaja pri nas v zelo nepovoljnem stanju. Posamezne pomoči, ki bi jih morala država nuditi ostajajo pozabljene in so vojne žrtve sploh odvisne od poljubne milosti, ker čakajo zaman že 6. leto na svoj stalni zakon, ki ga vse vlade odpravljajo. V vrstah invalidov, vdov in sirot vlada žalostna beda in so takorekoč danes brez vsake pomoči in popolnoma brezpravne.

Mesto, da bi se sprejel socialen invalidski zakon, se nudi vojnim žrtvam samo komisije, ki brez vsakih vzrokov in utemeljitev odreka-jo pravico zaščite na zelo krivične načine. Manjkajo pa sredstva in kritja za pokojnino, zdravstvo, reedukacijo in vse pomoči.

Ničesar ne dobivajo danes vojne žrtve tako, da v naši državi sploh

ni mogoče govoriti o kakem tožadnem vprašanju. Obenem z opuščanjem socialne politike se misli likvidirati tudi popolnoma vprašanje vojnih žrtev.

Proti takemu postopanju se ima boriti Udruženje vojnih invalidov, ki je postalo enoten predstavnik vojnih žrtev v celi državi in važen činitelj v njihovem pravu.

Letošnji ljubljanski kongres ima namen razmotrivati posamezne točke in izvajati pritisk na vladu, da pravično regulira invalidsko vprašanje. Šest let je že preteklo, a rešitve ni ker ni prave volje nuditi vojnim žrtvam uspešne pomoči. Treba je najti izhod iz današnjega mizernega položaja.

To hočejo storiti delegati na kongresu. Kongres bo velika manifestacija udruženih vojnih žrtev za svoje pravice. Apeliramo na javnost, da po svojih močeh podpira akcijo vojnih žrtev za njihovo pravično stvar. Ljubljana naj sprejme delegate bivše bojevnike za svobodo naroda častno in dostojno. Želimo veliko uspeha kongresu in invalidski stanovski borbi.

U. V. I. Izvršni odbor, Ljubljana.

Raznoterosti.

r V Ameriki se izplača nogo zlomiti. Slovenec Pavle Ernest iz Clevelanda si je leta 1922, zlomil pri padcu na mestnem tlaku nogo. Tožil je mestno občino in sodišče mu je prisodilo odškodnino v znesku 12.000 dolarjev, katero mu mora mesto izplačati. Ta vsota znaša v naši valuti okroglo 960.000 dinarjev. Ernest pravi, da mu je sedaj žal, da si ni zlomil še druge noge...

r Potovanje v Rusijo. Listi poročajo, da je sovjetska vlada sklenila zabraniti dostop v Rusijo podanikom vseh tistih držav, ki niso priznale ruske republike. Države, ki so priznale Rusijo, uživajo to ugodnost, da smejo njihovi državljani potovati v medvedovo deželo, dočim drugi ne smejo prestopiti meje. Med državami, katerih državljanom je zabranjeno priti v Rusijo, so na prvem mestu Združene države, Francija, Španija in Bolgarija.

r Telesna moč človeka je majhna. Bo li mogel človek kdaj leteti po zraku s pomočjo moči svojih mišic? To je staro vprašanje. Leonardo da Vinci ga je poskušal rešiti, ko je poskušal zgraditi letalno pripravo po vzoru ptičjih peroti. Ni se mu posrečilo in posrečilo se ni tistim, ki so mu sledili. Najbližje uspehu je prišel pred par leti neki Francoz, ki je pritrdil k navadnemu biciklu krila, imenoval novo stvar „Aviette“ in se poskušal dvigniti v zrak potom sile svojih nog. Res, imel je nekaj uspeha, kajti s svojo pripravo se je resnično dvignil v zrak toda

komaj en meter visoko in v tej višini je preletel daljavo dvanajstih metrov. Listi po svetu so pisali nekaj časa o njem in njegovih poskusih, potem je pa vse utihnilo in moč je že pozabljen. V primeri s svojo velikostjo je človek jako slabotno bitje. Skoro vsaka žival ga sorazmerno premaga v moči. Treba je le primerjati njegovo moč z močjo majčke-ne kobilice, pa se vidi to. Vsekakor, če bi znal človek koncentrirati silo svojih mišic in jo pravilno izrabiti, bi se lahko dvignil v zrak in vztrajal v poletu kako uro dolgo. Ptici ima v prsih silovite mišice, če se jih primerja s človekovimi. Toda na tleh je on počasno in nerodno bitje. Samo z največjim naporom preteče sto metrov v desetih sekundah ali približno svojo pretkratno dolžost v sekundi. Bolha pa more v frakciji sekunde preskočiti tisočkrat tako veliko daljavo kot je ona sama dolga. Toda človek ima možgane in ti daleč odtehtajo vse telesne pomanjkljivosti.

r Iz preteklosti predorov. Marsikdo misli, da so nastali predori šele v času železnice. Pa ni tako. Saj je napravil že stari Nebukadnezar okoli l. 600 pred Kristusovim rojstvom 500 čevljev dolg predor. Jeruzalemski vodovod pa, napravljen za časa kralja Davida okoli leta 1000. pred Kristusom, je imel tudi več predorov, in eden je bil 537 metrov dolg. Evpalinus je napravil za vodovod na otoku Samos 1000 m dolg predor. Rimljani so kot prvovrstni zidarji zgradili seveda tudi dosti predorov. Za

Vespazijana (69—79 po Kristu) so prevrtali 1000 čevljev debelo skafo. Tudi velika kloaka je deloma predor. Z razpadom rimske države je kakor marsikaj drugega prenehala tudi gradba predorov. Šele z iznajdbo smodnika so prišli tudi na misel, da bi jih z njegovo močjo gradili. Prvi večji tak predor so napravili na Francoskem v letih 1679 do 1681. Sledil mu je takozvani „Urner Loch“ na poti čez Sv. Gotard leta 1707. Oba ta dva gresta skozi trd kamen. Leta 1803. so pa napravili na Francoskem prvi predor skozi pesek, kar je seveda veliko težje. Zelo znamenit za one čase je predor pod Temzo v Londonu. Mislilo so nanj že leta 1799., dovršili so ga pa z velikanskim trudom šele leta 1841. Dolg je 1140 angleških čevljev. Ker je angleški čevlj 30.40 cm torej 347 m in je stal 600.000 angleških funtov. Z železnico so pa nastajali seveda večji predori. Prvi železniški predor so napravili na Angleškem med Liverpoolom in Manchesterom v letih 1826. do 1836. Najdaljši predor danes je simplonski, ki mu manjka samo par metrov do dvajset kilometrov. Rusija je že pred vojsko nameravala zgraditi predor skozi gorovje Kavkaz, dolg bi bil 23 km. Projektirani predor med Anglijo in Francijo bi imel 45 km dolžine, oni pod Beringovo cesto med Azijo in Ameriko pa 92 km. To so železniški. Vodovodni in petrolejski predori pa merijo danes že na stotine kilometrov.

r Najstarejši bankovec. Najstarejši bankovec, ki še ostoja, je bil izdan za časa prvih vladarskih let prvega cesarja Ming-dinastije (v sredini 14. stoletja) po padcu mongolske dinastije. Bankovec ima na zgornjem delu napis: »Splošno veljaven vrednosti papir Taiming-dinastije«. Na obeh straneh se pa še čita: »Vrednostni papir Taiming-dinastije, splošno veljaven pod solnce«. V sredi stoji zapisano z velikimi črkami: »Eden kvan.« (1 kvan je 1000 momov; 1 mom je približno ena avstrijska krona). Pod črkami „kvan“ je naslikan bakreni denar, pod tem je pa natisnato: »Z dovoljenjem finančnega ministra je dovoljen tisk vrednostnih papirjev Taiming-dinastije, ki veljajo povsod poleg bakrenega denarja. Kdor ponareja te papirje ali take uporablja, ta se obglavi, kdor pa naznani

Tržne cene.

Živina. Pretekli teden so na ljubljanskem sejmu bile te-le cene: voli I. vrste do 14 Din, II. vrste do 13 Din in III. vrste do 12 Din; debele krave po 12 Din; krave za klobase od 7 do 9 Din; plemenski prašiči po šest tednov stari od 500 Din dalje za par; teleta 15 do 16 Din in debeli prašiči I. vrste po 19 Din. — V Zagrebu so plačevali za kg žive teže: voli 11 do 15.50, krave 8.50 do 13.50, teleta 12.50 do 14, svinje, debele 16.50 do 17.50, debele sremške 21 do 22, mesnate domače 16.25 do 18 Din.

Prašiči. Na svinjskem sejmu v Mariboru so plačevali 6. t. m. za kg žive teže Din: prasci 5 do 6 tednov 150 do 250 Din, 7 do 9 tednov 275 do 300, 3 do 4 mesece 650 do 750, 5 do 7 mesecev 875 do 950, 8 do 10 mesecev 1125 do 1200, eno leto stari 1600 do 1850; mesne cene kg žive teže 16.25 do 17.50, kg mrtve teže 20 do 23.75, koze 225 do 300, ovce 200 do 225.

Konji. Cene zagrebskega sejma v preteklem tednu: tovorni 11 do 14.000, lahki tovorni 11 do 12.000, lahki vojni 6400 do 7000, srednji vojni 6500 do 7500, jahalni 6 do 8000.

Vino. Na zagrebški vinski borzi 14. t. m. je notiralo: vino črno dalmatinsko 11 odst.,

ali ujame ponarejevalca, ta dobi nagrado 250 srebrnih taelov, poleg tega mu pripada vsa premoženja in nepremična posest zločinca. Dne..... v mesecu..... leta.... Hugyn — periode“. Označba dneva, meseca in leta je vsled starosti tako obledela, da je ni mogoče razčitati. Hugyn-perioda odgovarja letom 1368—1399 našega štetja. Ta bankovec so našli meseca septembra l. 1888 pri podiranju neke hiše v Pekingu. Druge eksemplare imajo v Evropi samo še britski muzej v Londonu, azijski muzej v Petrogradu in kraljevi kabinet za novčanice na Švedskem. Marco Polo, italijanski potovalec, piše o kitajskih bankovcih, ki so bili v prometu že 12. stoletja, to-le: „Veliki Khan (Kublaj) je dal predelati drevesno skorjo v neko vrsto papirja, ki naj bi veljal v celi državi kot plačilno sredstvo“. Na takem papirju je tiskan tudi zgoraj omenjeni bankovec in verjetno je, da so tiskali vse bankovce do l. 1455, ko je bilo razpečevanje preklicano, na papir. Iz poizkusov, ki jih je napravil prof. Karabacek o izdelovanju papirja v Orientu, sledi, da so imeli Kitajci v izdelovanju papirja, v tisku in v izdajanju papirnatega denarja zelo pridne učence drugih narodov, kajti v Siriji so poznali že proti koncu 12. stoletja, v Perziji pa v 13. stoletju papirnat denar, ki je pa ostal le malo časa v veljavi. Zanimivo je, da je zgoraj omenjeni bankovec starejši kot prva pravilna banka v Evropi, ki je bila ustanovljena leta 1401. v Barceloni na Španskem in tri stoletja starejši kot ustanovitev stockholmske banke l. 1663, ki je bila prva banka, ki je izdajala v Evropi papirnat denar.

r Čebela in lokomotiva. Francoski naravoslovec L. Plateau je raziskoval moč žuželke in s pomočjo majhnih vpreg ugotovil presenetljiva dejstva. Posebno srčkana je bila vprega hrošč. Na majhen voziček je učenjak naložil majhne kavčukaste uteži in s pomočjo nitk vpregel hrošč v voziček. Ugotovil je, da more hrošč sorazmerno 21krat več prepeljati kot konj, čebela pa celo 30krat. Konj vleče 6/7 svoje teže, hrošč 14kratno svojo težo, čebela celo 20kratno. Čebela vleče z lahkoto 20 svojih sovrstnic in na ta način razvija sorazmerno silo kot lokomotiva.

pariteta Sušak, 350; belo dalmatinsko, 11 do 12 odst., pariteta Sušak, 375; belo kmet-sko, 8 do 9 odst., pariteta Konjščina in Zlatar, 4 za liter; belo vršačko, 11 odst., pariteta Zagreb, 4.5; „otelo“ črno banatsko, 11 do 12 odst., pariteta Zagreb, 5; „otelo“ črno vršačko, 10.5 do 11 odst., 4.25; belo novo, Okič-Plešivica, 10 odst., postavno Jaska, 6. — Slovenska vina: belo mešano, 8 odst. iz leta 1922., 4.5; belo sortirano, 10 odst. leta 1923., 8; belo sortirano, 12 odst., 1923, 10; belo sortirano, 12 odst., leta 1921., 12. — Dalmatinska graševina, Knin-Ranjska, 13 malagina, franko vagon Knin, 8 Din.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jerab. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Priporoča se mizarstvo

ERMAN & ARHAR

St. Vid, nad Ljubljano 4.

za vsa stavbna in pohištvena dela. Stalna zaloga pohištva in tapetniških izdelkov. Cene nizke! Delo solidno!

Načrti in proračuni brezplačno.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj

Stoewer-Record

Vrhunec finomehanike!

Zastopstvo: Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/1.